

STATKRAFT ENERGI AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 OSLO

Vår dato: 02.07.2021
Vår ref.: 202016718-8
Arkiv: 312
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Tord Solvang

NVE gir tillatelse til fravik fra manøvreringsreglementet for Nea (Nesjø dam) i Tydal kommune i perioden 2022 til 2024

Vi viser til søknad fra Statkraft Energi AS av 6.1.2021 om tillatelse til midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Nea (Nesjøen).

Søknaden

NVE gjengir følgende fra søknaden:

«Statkraft Energi AS (heretter Statkraft) har fått pålegg av NVE om å oppgradere Nesjødammen i Tydal kommune i Trøndelag fylke. Statkraft søker med dette om dispensasjon fra manøvreringsreglementet for NEA – Nesjø dam gitt ved kgl.res. 23. august og 13. september 1968 slik at man kan utføre rehabiliteringen.

Bakgrunn for søknaden

Nesjødammen skal rehabiliteres for å tilfredsstille krav i damsikkerhetsforskriften. Det vil bli behov for å senke vannstanden i magasinet lavere enn tillatt i gjeldende manøvreringsreglement. Dette gjelder ved etablering av ny oppstrøms damskråning som er planlagt utført i 2023. I forbindelse med senkning av vannstand for damarbeider vil det være aktuelt å utføre gjennomslag for ny tappetunnel. De øvrige planlagte tiltakene krever mindre senkning av vannstand og vil ikke avvike nevneverdige fra den normale vannstandsreguleringen i dag.

I tabellen under er det fremdriftsplanen fremstilt. Det henvises til detaljplanen for miljø- og landskap for ytterligere detaljer om arbeidet.

Tabell 1. Overordnet fremdriftsplan.

Prosess	
Ny tappetunnell og tappeluke. Forberedende arbeid for damarbeider (steinbrudd)	2021-2022
Fornyning av oppstrøms damskråning	2023
Avgraving av damtopp, heving av tetningskjerne og reetablering av damkrone	2024
Ev. gjestående arbeid og arrondering	2025

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Nødvendige dispensasjoner

Nesjøen er regulert etter konsesjon gitt ved kgl.res. av 23. august 1968.

Manøvreringsreglementet er senere endret i 1971 og 2003. I henhold til gjeldende konsesjon reguleres Nesjøen med høyeste regulerte vannstand på kote 732,78 (kote 729 i lokale høyder) og laveste regulerte vannstand på kote 709,78 (kote 706 i lokale høyder) i høydesystem NN2000.

Konsesjonen gir begrensninger til tapping fra Nesjøen i løpet av et år:

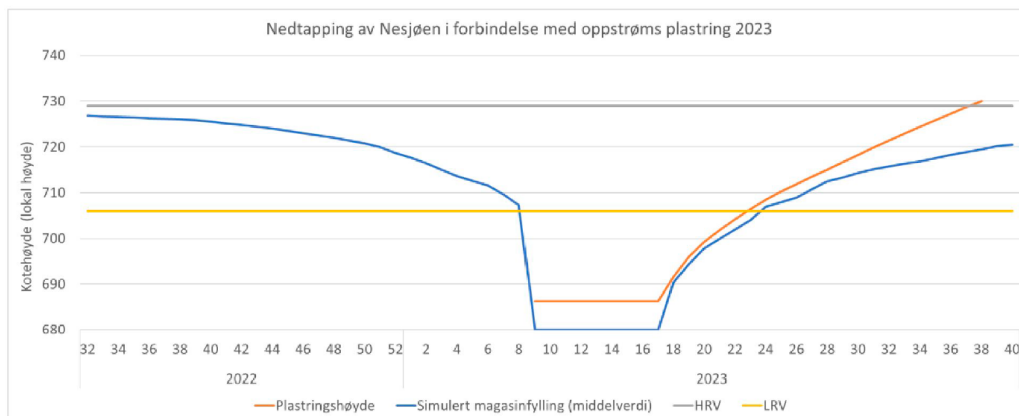
«I løpet av et reguleringsår, regnet fra en vårfloms begynnelse til neste, kan det ikke tappes mer fra Nesjø enn 90 pst. av normalt årstilløp, såfremt vannstand derved underskrider kote 723 (lokale høyder, tilsvarer HRV-6 m). I de nevnte 90 pst. er inkludert den andel fløtingsvatn og øvrig sommertapping som ellers kunne ha vært magasinert pr. 1. oktober».

Grunnen til at det er satt en grense ved kote 723 er sikring av en rimelig oppfylling av Nesjøen de fleste år, og derved redusere skader og ulemper som en fullstendig nedtapping innebærer.

Tabell 2. Hoveddata for Nesjøen. Kotehøyder i NN2000.

Magasin Nesjøen	
Høyeste regulerte vannstand (HRV)	732,78 moh.
Laveste regulerte vannstand (LRV)	709,78 moh.
Dimensjonerende flomvannstand (MVF)	733,62 moh.
Maksimal flomvannstand (MFV)	734,48 moh.
Magasinareal ved HRV	65,6 km ²
Magasinvolum ved HRV	625 mill. m ³
Reguleringshøyde	23 m
Bruddkonsekvensklasse	4

Planlagt minimumsnivå i Nesjø i anleggsperioden er ca. kote 683. Figur 1 under viser foreløpige prognoser for nedtapping og oppfylling av magasinet i forbindelse med etablering av ny oppstrøms damskråning. Hastigheten på innbygging av plastring på oppstrøms side av dammen vil være bestemmende for oppfyllingen av magasinet. I presentert prognose for oppfylling er det forutsatt en tilnærmet optimal innbyggingshastighet basert på erfaringstall. Det ligger ingen reserver inne for uforutsette hendelser som for eksempel en unormalt stor vårflom som medfører at arbeidet må innstilles en periode. Det understrekes at prognosene er foreløpige, og vil kunne bli endret som følge av videre planlegging i kommende faser av prosjektet.

Nesjøen vil være fullstendig nedtappet ved planlagt laveste vannstand under anleggsperioden (ved gjennomslag for ny tappetunnel).

Søker derfor herved om å kunne fravike manøvreringsreglementet for Nesjøen til å:

- **I tidsrommet fra sommeren 2022 og ut året kunne fravike kravet om maksimal tapping av 90% av normalt årstilsig, for å kunne rekke å få ned magasinet til arbeidet starter på vinteren året etter.**
- **I tidsrommet fra 1. februar – 1. juli 2023 kunne tappe Nesjøen ned til kote 683 (NN2000).**
- **I tidsrommet fra 1. juli – 1. september 2023 kunne gradvis heve Nesjøen fra kote 683 (NN2000) og opp til LRV i takt med framdriften i arbeidet med oppstrøms plastring.**
- **I tidsrommet fra vårflommens begynnelse og ut året 2023 kunne fravike kravet om maksimal tapping av 90% av normalt årstilsig for å kunne holde vannstanden langt nok nede til å sikre at arbeidet kan gjennomføres trygt.**

Arbeidet og fyllingshastigheten vil forhåpentligvis og sannsynligvis gå en del raskere (ref. figur 1), men arbeid gjennom 4 årstider i høyfjellet har betydelig risiko for forsinkelse.

Minimumsvannstanden i Essandsjø vil være ca. kote 724,7 (NN2000) uavhengig av vannstanden i Nesjø senkes lavere enn dette nivået.

Sesongen 2024 skal damkjernen heves. For å få gjort dette må hele damtoppen fjernes. Det må i denne perioden etableres en trygg sikkerhetsmargin mot potensielt skadelige bølger.

Beregninger viser at nødvendig sikring nås ved at magasinet holdes 3 meter under HRV i denne perioden.

Søker derfor herved om å kunne fravike manøvreringsreglementet for Nesjøen til å:

- **I tidsrommet 1. april – 1. Oktober 2024 kunne tappe ut nok vann fra Nesjøen til at magasinet holdes under kote 729,7 (NN2000).**

Magasinet vil heves i samsvar med manøvreringsreglementet med en gang arbeidet er avsluttet.

Virkninger av nedtapping

Akvatisk økologi

Det ble i 2008 og 2009 gjort fiskebiologiske undersøkelser i Essandsjøen. Det vil bli gjort nye undersøkelser av hele magasinet i 2021 i tillegg til noen år etter damrehabiliteringen.

Nesjøen er kjent for fin røye, og ble sist prøv fisket i 1993 av NTNU. I tillegg finnes det ørret, lake og ørekyte i magasinet. Opprinnelig ble røye i Nesjøen rekruttert fra Essandsjøen, men etter en tid etablerte røye gyteplasser i Nesjøen. Essandsjøen har samme fiskebestander som Nesjøen og ble prøv fisket sist 2009. Det må forventes at mesteparten av røye i Nesjøen følger med vannet i samband med uttappingen av magasinet og tilføres Vessingsjøen. Omfanget av dette er vanskelig å anslå, men det vil bli gjennomført fiskebiologiske undersøkelser i Nesjøen og Essandsjøen i 2021 og etter magasinet er oppfylt. Undersøkelsene vil gi en oppdatert status av fiskebestanden i de to magasinene og være grunnlaget for vurdering av eventuelle kompensasjonstiltak i etterkant av prosjektet.

Når magasinet fylles opp til nivå med Essandsjøen, vil røye (og ørret) bli tilført Nesjøen. Erfaring fra andre tilsvarende saker tilsier at det kan ta tid før fiskebestanden er opp på samme nivå som før nedtappingen, eventuelt gjennom et pålegg om kompensasjonstiltak etter at nye undersøkelser er utført tidligst i 2024. Vi vil derfor i forbindelse med innhenting av tilbud på fiskebiologiske undersøkelser i Nesjøen og Essandsjøen i 2021 be aktuelle tilbydere om forslag til et potensielt opplegg med å kunne fange og ta vare på røye fra Nesjøen før og under nedtappingen i 2023. Vi vil derfor måtte komme tilbake til om det kan være et mulig avbøtende tiltak for røye i Nesjøen.

Andre interesser

Essand-Nesjøen og områdene rundt benyttes til friluftsliv, jakt og fiske. Nedtappingen medfører utfordringer for fisk og fiske. Undersøkelser og avbøtende tiltak er beskrevet ovenfor under Akvatisk økologi. Etter endt anleggsfase skal midlertidige inngrep i all hovedsak tilbakesføres slik områdene var før tiltaket.

Tiltaket ligger innenfor Saanti/Essand reinbeitedistrikt. Det vil før oppstart og underveis av anleggsarbeidet være dialog med reindriftsnæringen. Området rundt Vessingsjøen og dammen benyttes også til beite av sau og storfe. Gjerd langs inngrepsgrensen er et avbøtende tiltak.

Omfanget av tiltaket og et avgrenset tiltaksområde, dvs i hovedsak rundt eksisterende dam, gjør at aktivitet i forbindelse med rehabiliteringen ikke vil påvirke arter som omfattes av Norsk rødliste i den grad at det er behov for avbøtende tiltak.

For mer detaljert informasjon om de ulike interessene vises det til detaljplan for miljø og landskap.»

Høring

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt til lokale myndigheter, interesseorganisasjoner og berørte parter for uttalelse. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentarer. NVE har bare mottatt høringsuttalelse fra Statsforvalteren i Trøndelag.

Statsforvalteren i Trøndelag avga uttalelse i brev til NVE den 12.5.2021. Statsforvalteren hadde følgende merknader:

«Konkrete undersøkelser og tiltak for faunaen, særlig røye og ørret i Nesjøen, Essandsjøen og Vessingsjøen med tilgrensende vannforekomster, foreligger ikke på nåværende tidspunkt. Statsforvalteren mener at dette må være detaljert i større grad før det gis tillatelse til fravik fra manøvreringsreglementet.

Vi viser til vår uttalelse til høringen av detaljplan for miljø og landskap. Her framgår det at detaljene rundt nedtappingen av magasinet og virkningen av dette vil bli nærmere beskrevet i søknad om dispensasjon fra laveste regulerte vannstand. Søknaden er mer detaljert når det kommer til detaljene rundt nedtappingen, men mindre detaljert når det gjelder virkninger og kompensasjon for dette. Søknaden inneholder kun en generell oversikt over forventede virkninger av planlagte tiltak på ferskvannsfaunaen i Nesjøen og Essandsjøen.

Konkrete avbøtende tiltak for røye og ørret i Nesjøen, Essandsjøen og Vessingsjøen med tilgrensende vannforekomster, foreligger ikke på nåværende tidspunkt. Statsforvalteren mener at dette må være detaljert i større grad (f.eks. gjennom godkjent detaljplan) før det gis tillatelse til fravik. Dette bør gjøres av et FoU-kompetansemiljø innen ferskvannsbiologi. Trolig vil det bli

behov for kompenserende utsetting utover gjeldende pålegg. Hvilke bevaringstiltak som er nødvendig for å sikre stedegen fauna (også eventuelle andre sårbare arter av andre artsgrupper, som f.eks invertebrater, fugl m.fl.) og den genetiske variasjonen/bredden i fiskebestandene, bør framgå av planene. Når det gjelder hensynet til hekkende fugl, er det veldig viktig at man holder tidsplanen og er så høyt oppe med vannstanden som mulig ved inngangen til hekketiden 2024. Dette kan oppnås ved å sikre nok kapasitet/ressurser i prosjektet. Optimalt bør vannstanden holdes uforandret gjennom hekketiden, men dette må trolig veies mot andre hensyn. Avveiningene bør framgå av saksbehandlingen, og være understøttet av vurderinger etter prinsippene i naturmangfoldloven § 8-12 og vannforvaltningsplanen/vannforskriften.

Det er utsettingspålegg av ørret i Essandsjøen. Eventuelle undersøkelser bør sikre at det som gjøres kan sammenlignes med tidligere studier. Forvaltningsrådet fra siste rapport om Essandsjøen fra NTNU Vitenskapsmuseet (Zoologisk rapport 2011-2), vurderer både å avslutte utsettingene av ørret og til å øke dem. Da dette er en sterkt modifisert vannforekomst er det nyttig å bestemme og foreslå hva som er godt økologisk potensial (GØP), og hva som er mulig å oppnå utover dette for fiskeinteressene (som er et viktig fokus i disse magasinene). En ny rapport bør inneholde vurderinger av dette.

Når det gjelder endringer i utsetting av fisk eller andre avbøtende eller kompenserende tiltak, som kan øke naturlig rekruttering, så bør særlig det siste vektlegges – hvordan kan man fremme produksjon og overlevelse? Her bør det sees på metoder for miljødesign og habitattiltak i reguleringsmagasin og tilgrensende bekker og vann. Hva kan gjøres for å få flere ørreter over 20 cm lengde? - da ser det ut til å gå bedre, ved at fisken vokser og overlever i større grad, og da struktureres også trolig røyebestanden.

Det er viktig at en prosjektplan for oppbygging av fiskebestandene med tydelige mål og tidslinjer, framlegges for å ivareta balansen mellom hensynet til raskt å bygge opp fiskbare bestander (viktig hensyn i Nesjøen og Essandsjøen) og hensynet til bestandene (naturlig rekruttering, genetikk).

I årene med tiltak vil fisk mer eller mindre ha vansker med å vandre til gytebekkene. Vannstanden bør holdes på et nivå som gjør at gytefisk kommer seg på bekk høsten 2022 og 2024, om det ikke er mulig å oppnå i 2023 (trolig ikke). Får man til det, vil behovet for avbøtende og/eller kompenserende tiltak trolig reduseres.

Nedtappinger av dette omfanget kan føre til dårlig og i verste fall uakseptabel fiskevelferd/dyrevelferd. Det kan bli nødvendig å flytte fisk. Tiltakshaver bør derfor legge fram risikovurderinger og planer for hvordan fiskevelferden skal ivaretas i hele influensområdet, der det er relevant, i hele prosjektperioden. Mattilsynet bør eventuelt kobles på som høringspart i saken.»

Statkraft Energi AS kommenterte de innkomne merknadene i brev til NVE den 1.6.2021:

«Vi viser til Statsforvalteren i Trøndelag sin høringsuttalelse til søknaden om nedtapping av Nesjødammen mm. hvor det oppsummeres med: «Konkrete undersøkelser og tiltak for faunaen, særlig røye og ørret i Nesjøen, Essandsjøen og Vessingsjøen med tilgrensende vannforekomster, foreligger ikke på nåværende tidspunkt. Statsforvalteren mener at dette må være detaljert i større grad før det gis tillatelse til fravik fra manøvreringsreglementet».

Avbøtende fisketiltak og ferskvannsbiologiske undersøkelser

Statkraft kontaktet NTNU, Vitenskapsmuseet (NTNU) ved årsskiftet for å få en vurdering av hvilke konsekvenser rehabiliteringen av Nesjødammen med nedtapping av Nesjøen til under LRV i første halvdel av 2023 vil få for fiskebestandene i de tre innsjøene, foruten mulige avbøtende tiltak. Hovedkonklusjonene sammenfalt i stor grad med våre egne tidligere vurderinger og fremgår kortfattet i søknaden. Mer utdypende kommentarer er gitt i vedlagte notat fra NTNU.

NTNU påpekte at nye undersøkelser med oppdatert bestandsstatus (Nesjøen sist prøvefisket i 1993) bør gjennomføres for bedre å kunne vurdere konsekvenser og aktuelle avbøtende tiltak. Statkraft har innhentet tilbud på gjennomføring av ferskvannsbiologiske undersøkelser (fisk, bunndyr og zooplankton) i Nesjøen, Essandsjøen og Vessingsjøen i 2021 med følgende målsettinger:

- *Oppdatere bestandsstatus hos fiskebestandene og vurdere konsekvenser av nedtappingen av Nesjøen vinter/vår 2023.*
- *Tilrå avbøtende tiltak for røye og ørret, herunder et potensielt opplegg med å kunne fange og ta vare på røye fra Nesjøen før og under nedtappingen i 2023.*
- *Danne referanse for nye undersøkelser når vannstanden i Nesjøen er oppe på et normalt nivå i 2025.*
- *Evaluerer effekten av utsetting av 2 000 2-somrig ørret årlig i Essandsjøen og tilrå eventuelle endringer i utsetting av fisk eller andre avbøtende tiltak som kan øke naturlig rekruttering av ungfisk.*

Oppdraget er gitt til NINA, og rapporteringsfrist er satt til 1. mai 2022. I regi av prosjektet ØKOSTORE vil det dessuten bli gjennomført ekkoloddregistrering i Nesjøen. Tre grunneierforeninger har for øvrig vist stor interesse for undersøkelsene og vil kunne bistå NINA med lokalkunnskap om fiskebestandene, foruten med innspill til avbøtende tiltak. Statkraft har også vurdert mulige tiltak (eks. uttak/oppfisking samt forflytning av røye og utsetting av fisk), men har sett det naturlig å avvente tilrådsningene fra de ferskvanns-biologiske undersøkelsene før detaljplaner utarbeides. Eventuell revidering av utsettingspålegg av ørret i Essandsjøen vil måtte følge vanlig saksbehandlingsrutiner gjennom pålegg hjemlet i konsesjonsvilkårene.

Øvrig fauna

Vi registrerer innspillet om å ta hensyn til hekkende fugl i nedtappingsperioden. Erfaringsmessig vil tilsigsforholdene til magasinene kunne variere mye fra år til år, og det er således på nåværende tidspunkt vanskelig å forutsi i hvilken grad dette kan hensyntas. For øvrig kjenner vi ikke til at det noen andre viktige arter som vil bli berørt av nedtappingen, jfr. beskrivelse i detaljplan miljø og landskap for Nesjødammen.»

NVEs vurdering

Søknaden

Statkraft Energi AS skal rehabilitere Nesjødammen i Tydal kommune, Trøndelag. Tiltaket gjennomføres etter pålegg fra NVE, og er nødvendig for å oppfylle krav i damsikkerhetsforskriften. For å gjennomføre arbeidene på dammen må blant annet vannstanden i Nesjøen senkes til kote 683¹ i deler av anleggsperioden. Gjeldende manøvreringsreglementet for Nea angir laveste regulerte vannstand som kote 709,78. Reglement angir også at det (med unntak av fløtingsvann) ikke kan tappes fra Nesjøen i perioden fra vårflommens begynnelse til 1. oktober før vannstanden overstiger kote 731,78 (HRV - 1

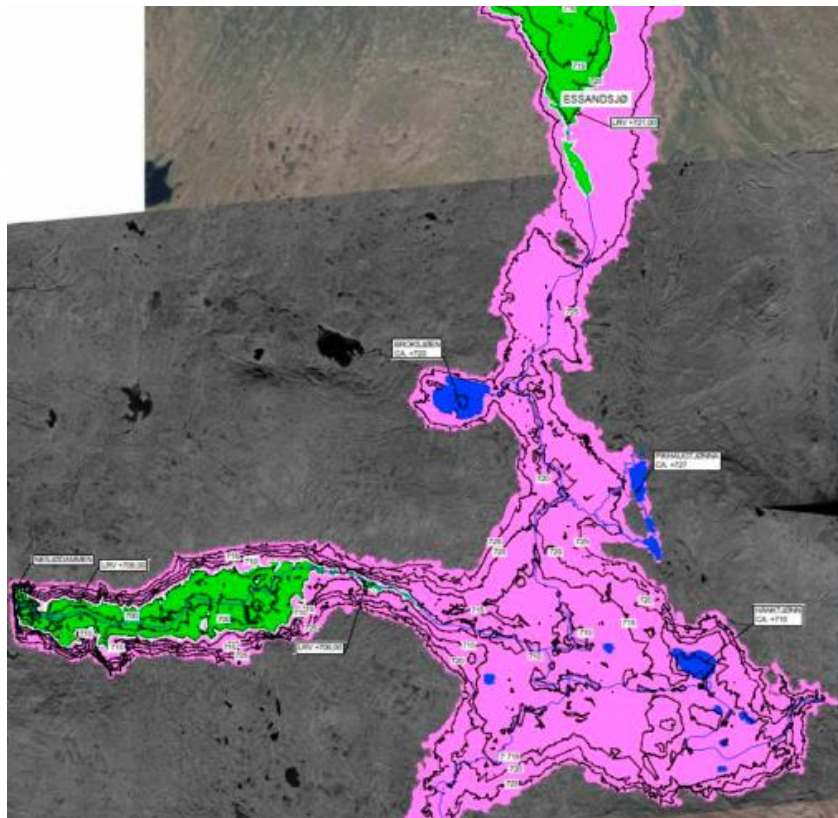
¹ Alle høyder er oppgitt i NN2000.

m). Det kan heller ikke tappes mer enn 90 prosent av normalt årstilsig i løpet av et reguleringsår (regnet fra en vårflooms begynnelse til den neste) dersom det fører til at vannstanden underskrider kote 726,78 (HRV - 6 m).

For å gjennomføre rehabiliteringen søker Statkraft Energi AS om tillatelse til å fravike både manøvreringsreglementets bestemmelser om laveste regulerte vannstand og begrensninger på maksimal tapping. NVE kan gi tillatelse til fravik fra manøvreringsreglement og konsesjonsvilkår etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. Tiltaket faller etter vårt syn inn under dette formålet.

Virkninger for allmenne interesser

Det omsøkte fraviket vil innebære fullstendig nedtapping av Nesjøen (se Figur 1). Vannstanden i Essandsjø reguleres av en terskel på ca. kote 725 (NN2000), og vil ikke senkes under dette nivået. I perioden med fullstendig nedtapping vil det kun være større elveløp og naturlige vannspeil som blir stående igjen.

Figur 1: Vanndekt magasinareal i Nesjø og Essandsjø ved LRV (grønt), HRV (lilla) og planlagt minimumsvannstand i anleggsperioden (blått for Nesjø og grønt for Essandsjø). Hentet fra søknaden.

Søknaden har vært kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn, men NVE har bare mottatt høringsuttalelse fra Statsforvalteren i Trøndelag. NVE er likevel kjent med fra både tidligere saksbehandling og behandlingen av detaljplansaken (NVE 202004514) at det knyttet store fiske-/friluftinteresser og reindriftsinteresser til Nesjøen og området rundt. Det omsøkte fraviket vil medføre store negative konsekvenser for nevnte interesser, både i anleggsperioden og trolig i flere år etterpå.

Etter NVEs vurdering har vedlikehold av vassdragsanlegg meget stor samfunnsnytte, og vi mener derfor at det må kunne aksepteres til dels vesentlige (kortvarige) ulemper for allmenne interesser i forbindelse

med slike tiltak. Det er likevel viktig at arbeidene gjennomføres med så små konsekvenser som mulig for naturmiljø og andre allmenne interesser.

Virkninger for akvatisk miljø

I høringen har Statsforvalteren i Trøndelag etterlyst konkrete undersøkelser og forslag til avbøtende tiltak for faunaen, særlig røye og ørret i Nesjøen, Essandsjøen og Vessingsjøen med tilgrensende vannforekomster. Etter statsforvalterens syn må dette være mer detaljert (enn det som nå foreligger) før det kan gis tillatelse til fravik fra manøvreringsreglementet. Statsforvalteren uttaler videre at det trolig vil bli behov for kompenserende utsetting utover gjeldende utsettingspålegg hjemlet i gjeldende konsesjon. Etter statsforvalterens syn bør det legges frem en plan for oppbygging av fiskebestandene. Planen bør ha tydelige mål og tidslinjer for å ivareta balansen mellom hensynet til raskt å bygge opp fiskbare bestander (særlig viktig i Nesjøen og Essandsjøen) og hensynet til bestandene (naturlig rekruttering, genetikk).

I høringskommentarene opplyser Statkraft Energi AS at de har innhentet tilbud på gjennomføring av ferskvannsbiologiske undersøkelser (fisk, bunndyr og zooplankton) i Nesjøen, Essandsjøen og Vessingsjøen i 2021. Formålet med undersøkelsene vil være å oppdatere bestandsstatus hos fiskebestandene. Dette vil danne referanse for nye undersøkelser når vannstanden i Nesjøen er oppe på et normalt nivå i 2025. Undersøkelsene skal videre vurdere konsekvenser av nedtappingen, tilrå avbøtende tiltak for røye/ørret og vurdere effekten av eksisterende utsettingspålegg i Essandsjøen, samt tilrå eventuelle endringer i utsetting av fisk eller andre avbøtende tiltak som kan øke naturlig rekruttering av ungfisk.

NVE registrerer at det i hovedsak er godt samsvar mellom forslaget fra Statkraft og høringsinnspillene fra statsforvalteren. Vi deler ellers statsforvalterens kommentarer og innspill knyttet til innhold av de ferskvannsbiologiske undersøkelsene. Etter NVEs vurdering er det svært viktig at det gjennomføres grundige ferskvannsbiologiske undersøkelser (fisk, bunndyr og zooplankton) i Nesjøen, Essandsjøen og Vessingsjøen, både i forkant og i etterkant av nedtappingen. Undersøkelser av før- og ettertilstand vil være avgjørende for å vurdere konsekvenser av nedtappingen, og vil danne utgangspunktet for pålegg om kompenserende tiltak i ettertid.

Statsforvalteren viser til at det vil være krevende for fisk å vandre til gytebekkene i årene med tiltak (2022, 2023 og 2024). Etter statsforvalterens syn bør vannstanden holdes på et nivå som gjør at gytefisk kommer seg til bekk høsten 2022 og 2024, om det ikke er mulig å oppnå i 2023. Statsforvalteren vurderer at behovet for avbøtende og/eller kompenserende tiltak trolig vil reduseres dersom man lykkes med det. Innspillet fra statsforvalteren er ikke kommentert nærmere av Statkraft. I kommentarer knyttet til hekkende fugl viser imidlertid Statkraft til at tilsigsforholdene kan mye fra år til år, og at det derfor (på nåværende tidspunkt) er vanskelig å forutse i hvilken grad jevn vannstand kan hensyntas. NVE antar tilsvarende vil gjelde her.

Vannstandsmoduleringer fremlagt i søknaden skisserer jevn tapping fra magasinet (ca. 625 mill. m³) gjennom sommeren, høsten og vinteren 2022/23. LRV er antatt nådd i uke åtte, og magasinet skal være helt tømt den påfølgende uken. Dersom oppstart for tapping skal utsettes med fire-fem måneder til etter gytesesongen 2022, vil det innebære at magasinet må tappes ned på vesentlig kortere tid. Det vil medføre betydelig større senkningshastighet, med de ulemper det kan medføre for fisk og bunndyr i magasinet og interesser i vassdraget nedstrøms (vedvarende svært høy vannføring i flere måneder). Senking etter gyteperioden kan også øke risikoen for tørrlegging og innfrysing av rogn. Videre kan vesentlig utsettelse av oppstart for tapping føre til at Statkraft ikke når LRV innenfor den fastsatte tidsrammen, og dermed føre til forsinkelse av prosjektet. Etter en helhetsvurdering kan ikke NVE se at utsatt tapping skal være noen bedre løsning enn det omsøkte.

Hensynet til hekkende fugl

Statsforvalteren skriver at det viktig at man holder tidsplanen, og er så høyt oppe med vannstanden som mulig ved inngangen til hekketiden i 2024. Etter statsforvalterens syn bør vannstanden holdes uforandret gjennom hekketiden, men at dette trolig må veies mot andre hensyn. I høringskommentarene skriver Statkraft at tilsigsforholdene til magasinene erfaringsmessig kan variere mye fra år til år, og at det derfor (på nåværende tidspunkt) er vanskelig å forutsi i hvilken grad dette kan hensyntas.

Gjennomføring av tiltaket vil trolig medføre negative konsekvenser for hekkende fugl i anleggsperioden. NVE er enig med statsforvalteren i at det beste vil være at vannstanden holdes uendret gjennom hekketiden. Hekketiden for de fleste fuglearter forekommer imidlertid om våren og forsommeren, og sammenfaller slik sett med periode med tidvis stort tilsig til magasinet (snøsmelting). NVE mener derfor det vil være lite realistisk å pålegge tiltakshaver å holde vannstanden uforandret gjennom denne perioden, gitt skisserte framdriftsplan. Etter NVEs vurdering vil likevel virkningene være av midlertidig art, og innenfor rammen av det som må kunne aksepteres, gitt den betydning det har at dammen blir rehabilitert.

Reindrift

Tiltaket ligger innenfor Saanti Sijte (Essand reinbeitedistrikt). NVE har ikke mottatt noen uttalelse fra reinbeitedistriktet til den foreliggende søknaden. I uttalelse til detaljplan og ekspropriasjonssøknad opplyser distriktet at nedtappingen trolig vil føre til at flyttleien over isen på Nesjøen blir ufremkommelig på grunn av issprekker og isskavler. Ifølge distriktet er alternative flyttleier enten vest for Vessingsjøen og under Vessingdammen, eller øst for Nesjøen forbi Nedalshytta. Begge alternativer vil medføre merarbeid og merkostnader sammenliknet med normalsituasjon. Distriktet opplyser videre at Nesjøen med høy vannstand fungerer som stengsel, og at lav vannstand derfor vil gi betydelig økt behov for gjetning og passing (bl.a. med bruk av helikopter). Saanti sijte krever at merarbeid og merutgifter som distriktet blir påført som følge av nedtappingen dekkes av Statkraft.

Et eventuelt krav om dekning av merkostnader er å anse som et privatrettslig erstatningsspørsmål. NVE som forvaltningsorgan kan ikke avgjøre privatrettslige forhold mellom reinbeitedistriktet og Statkraft. I søknaden om fravik opplyser Statkraft at de vil føre dialog med reindriftsnæringen både før oppstart og underveis av anleggsarbeidet. NVE legger til grunn at Statkraft Energi AS har ordnet forholdene til privatrettslige interesser som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

I uttalelsen fremmer Saanti sijte krav om at Vessingsjøen må være full under hele barmarksesongen, både under anleggsperioden og etter rehabiliteringen. NVE registrerer merknadene fra reinbeitedistriktet. Den foreliggende søknaden gjelder fravik fra gjeldende manøvreringsreglement (senking under LRV og fravik fra tappebegrensninger) for Nesjøen. NVE har ingen hjemmel til å pålegge strengere vilkår for manøvrering av Vessingsjøen. Statkraft står fritt til å manøvrere Vessingsjø slik de ønsker innenfor gjeldende manøvreringsreglement.

Oppsummering

Forutsatt gjennomføring av ferskvannsbiologiske undersøkelser og avbøtende/kompenserende tiltak, mener NVE at de negative konsekvensene som følger av omsøkt nedtapping er innenfor rammen av det som må kunne aksepteres, gitt den betydning det har at dammen blir rehabilitert. NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig, og at en senkning av Nesjøen på gitte vilkår over en begrenset periode ikke vil føre til varig skade på biologiske verdier. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Konklusjon

NVE gir tillatelse til at Statkraft Energi AS kan fravike manøvreringsreglementet for Nea (Nesjøen) på følgende punkter:

- **I tidsrommet fra sommeren 2022 (1. juni) og ut året kunne fravike kravet om maksimal tapping på av 90 % av normalt årstilsig**
- **I tidsrommet fra 1. februar – 1. juli 2023 kunne tappe ned og holde Nesjøen på kote 683 (NN2000).**
- **I tidsrommet fra 1. juli – 1. september 2023 kunne gradvis heve Nesjøen fra kote 683 (NN2000) og opp til LRV i takt med fremdriften i arbeidet med oppstrøms plastring.**
- **I tidsrommet fra vårflommens begynnelse og ut året 2023 kunne fravike kravet om maksimal tapping på av 90 % av normalt årstilsig**
- **I tidsrommet 1. april – 1. oktober 2024 kunne tappe ut nok vann fra Nesjøen til at magasinet holdes under kote 729,7 (NN2000).**

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

Statkraft skal gjennomføre ferskvannsbiologiske undersøkelser i Essandsjøen, Nesjøen og Vessingsjøen i 2021, og når vannstanden i Nesjøen er oppe på et normalt nivå i 2025. Undersøkelsene skal gi oppdatert status av fiskebestanden i magasinene, og danne grunnlaget for vurdering av konsekvenser og eventuelle pålegg om kompensasjonstiltak i etterkant av nedtappingen. Undersøkelsene skal gjennomføres av et FoU-kompetansemiljø innen ferskvannsbiologi.

Undersøkelsene (før nedtapping og etter oppfylling) skal omfatte:

- Standard prøvafiske med bunn- og flytegarn på utvalgte lokaliteter.
- Kartlegging av rekrutteringsmuligheter og gyteforhold i de viktigste tilløpselvene/-bekkene til magasinene.
- Kartlegging av dyreplanktonsamfunnet i magasinene med oversikt over planktongrupper (eventuelt arter) og mengder.
- Enkel vannkvalitetsundersøkelse.
- Bunndyrundersøkelse i Nesjøen.

Undersøkelsene skal gjennomføres i henhold til gjeldende standard *NS 9455:2015 «Vannundersøkelse – Retningslinjer for ferskvannsbiologiske undersøkelser»* og underliggende metodestandarder, eventuelt annen anerkjent vitenskapelig metode. For sammenligning med tidligere prøvafiske kan en annen garnserie enn den Nordiske vurderes. Data fra undersøkelsene skal registreres i Vannmiljødatabasen <http://vannmiljo.miljodirektoratet.no/>). Resultater fra undersøkelsene (i 2021) skal fremstilles på en slik måte at de kan danne referanse for nye undersøkelser når vannstanden i Nesjøen er oppe på et normalt nivå i 2025.

Statkraft skal vurdere og foreslå avbøtende/kompenserende tiltak for bestandene av ørret og røye, herunder et potensielt opplegg med å kunne fange og ta vare på røye fra Nesjøen før og under nedtappingen i 2023. Metoder for miljødesign og habitattiltak i reguleringsmagasin og tilgrensende

bekker og vann skal vurderes. Det skal også gis en vurdering av om det (ved enkle grep) kan gjennomføres bevaringstiltak for noen arter av invertebrater (f.eks. gammarus).

Effekten av dagens utsettingspålegg på 2000 2-somrige ørret i Essandsjøen skal evalueres, og det skal tilrås eventuelle endringer i dette eller andre avbøtende/kompenserende tiltak, som kan øke naturlig rekruttering (produksjon og overlevelse). Det skal også gis en vurdering av hva som vil innebære godt økologisk potensial (GØP) for Essandsjøen/Nesjøen/Vessingsjøen, og hva som er mulig å oppnå for dette utover fiskeinteressene (som er et viktig fokus i disse magasinene).

Statkraft skal utarbeide en prosjektplass for oppbygging av fiskebestandene med tydelige mål og tidslinjer, herunder en plan for gjennomføring av undersøkelser når vannstanden i Nesjøen er oppe på et normalt nivå i 2025. Hensynet til raskt å bygge opp fiskbare bestander (viktig hensyn i Nesjøen og Essandsjøen) skal avveies mot hensynet til bestandene (naturlig rekruttering, genetikk).

Resultater fra undersøkelsene i 2021 og prosjektplass med forslag til avbøtende tiltak skal legges frem for NVE i god tid før oppstart for nedtapping sommeren 2022. Statsforvalteren i Trøndelag skal gis anledning til å uttale seg om resultater og forslag til avbøtende tiltak.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

Andre vilkår

- Magasinet senkes sakte slik at fisk i magasinet ikke strander og at vannføringsendringene nedstrøms ikke blir for brå.
- Det skal føres protokoll over vannstanden i magasinet i det tidsrommet vannstanden er under LRV.
- Perioden med fravik fra manøvreringsreglementet må gjøres så kort som mulig. Oppfylling til normal vannstand skal skje så raskt som mulig etter at arbeidene er avsluttet.
- Nedtappingen skal kunngjøres én gang lokalt i god tid før nedtappingen starter.
- Instrumentering for registrering av vannstand inntil 0,5 m under LRV skal etableres samtidig med at magasinet likevel er nedtappet, dersom slikt utstyr ikke allerede er etablert. Jf. punkt 4.5 i retningslinjer av 20.06.2016 for registrering av vannstand i reguleringsmagasin.
- Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelsene gitt i loven eller i medhold av loven, plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. NVE kan fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre bestemmelser med hjemmel i lov.
- NVE forutsetter at Statkraft Energi AS har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

Om klage og klagerett

Se eget vedlegg om klageadgang.

Med hilsen

Inga Katrine Johansen Nordberg
direktør

Brit Torill Haugen
fungerende seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Essand / Saanti reinbeitedistrikt - Reinbeitedistrikt 1, Nord-Trøndelag / Sør-Trøndelag
STATKRAFT AS v/Kåre Hønsi
STATKRAFT ENERGI AS v/Sjur Gammelsrud
STATSFORVALTEREN I TRØNDELAG
Trøndelag fylkeskommune
TYDAL KOMMUNE

Orientering om rett til å klage

Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs e-postadresse er: nve@nve.no . NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.
Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket.
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: Skrive hvilket vedtak du klager på. Skrive hvilket resultat du ønsker. Opplyse om du klager innenfor fristen. Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.